

Lademoen kirkes småskrifter

Tanken bak serien er å gi ut små skrifter av interesse for befolkningen på Lademoen og for menighetens medlemmer. Emnene er fra lokal historie eller fra kirkens indre liv. Noen har mer allmenn interesse slik som en ny utgave av Luthers lille katekismus og om salmediktere i Norsk salmebok. Utgiver er Lademoen menighetsråd. Disse små bøkene er faktisk sjeldenheter fordi de bare kan kjøpes i kirken eller på menighetskontoret i kirken. De kan bestilles over telefon 46809244, e-post til <post.lademoen@kirken.no> eller ved brev til Lademoen kirke, Postboks 5146, 7447 Trondheim. De kan foreløpig også bestilles hos Per Øverland, Dalen Haveby 29, 7044 Trondheim, telefon 73534643, 90254197 eller <per.overland@hf.ntnu.no>. Inntektene av bøkene går uavkortet til menighetens kasse idet utgiftene til fremstillingen dekkes av et privat gavefond. De fleste av de lokalhistoriske skriftene kan leses på hjemmesidene til <www.lademoenhistorielag>. Her følger en oversikt som starter med de nyeste skriftene:

Nr. 25. Per Øverland, redaktør, Østbyen i 1880. Vandringer. Tillegg om hagekunst og om Christian Gartners hage, Trondheim 2015, kr 100.

Her finnes først og fremst en artikkelserie fra avisa Nidaros 1932 der Senior forteller om sine minner fra oppveksten i Østbyen. Han starter ved Bakke kirke og følger Innherredsveien innover. Han forteller om bygninger, miljø og mennesker som han husker fra barndommen og ungdomsårene. Selv var han elev ved Eli plass skole, som lå like ved der Lademoen kirke ble bygd senere. Han fortsetter forbi Voldsminde gård og går opp Rønningsbakken og forteller om småplassene der. Han gir mange streif fra livet i Strinda før han vender seg til Lillegården og Ladebroen plass og forteller om folk han kjente der. Fra Lade gård går han innover hele Ladehalvøya og avslutter med refleksjoner om endringene siden 1880.

Nr. 24. Per Øverland, Historieglimt fra Lade og Lademoen, 5. samling, Trondheim 2014, kr. 100.-

Den femte samlingen av historieglimt fra Lade og Lademoen kommer raskt etter 4. samling. Mange av glimtene er trykt i menighetsblad for Lade og Lademoen. Enda flere av dem er lagt ut på hjemmesidene til Lademoen historielag av Bjørn Lien som i mange år har gjort en kjempejobb for historielaget. Lade og Lademoen har gjennom de senere år opplevd store endringer. Mye gammelt er blitt borte og nye bygninger og institusjoner har tatt de gamles plass. Det er en spennende utvikling som ikke bare har heldige trekk. Gode historiske kunnskaper hos befolkningen og utbyggerne kan motvirke en uheldig utvikling.

Nr. 23. Per Øverland, Historieglimt fra Lade og Lademoen, 4. samling, Trondheim 2014, kr. 100.-

Den fjerde samlingen av historieglimt fra Lade og Lademoen følger linjene fra de tidligere samlingene. Glimt fra de to bydelene veksler hele veien. De foregående samlingene er lagt ut på hjemmesidene til Lademoen historielag og har gledelig mange lesere. Likevel trykkes også denne samlingen i eget hefte fordi mange ønsker å ha samlingen i hånden for å lese det i fred og ro. Glimtene er både fra nyere og eldre tid. Begge bydeler har utrolig mange interessante historiske emner. Bydelene er av ulik alder. På sett og vis kan vi si at maktsenteret på Lade var en liten by før Nidaros ble grunnlagt i 997 av kong Olav Tryggvason, mens Lademoen først ble bydel av Trondhjem i 1893.

Nr. 22. Per Øverland, Lademoen kirkes bibliotek, Trondheim 2014, kr. 100.-

Dette er en ren bokliste over bøkene i Lademoen kirkes bibliotek som befinner seg i Johanneskapellet i Lademoen kirke. Bøkene står i bokskap med glassdører og er til disposisjon for de ansatte og for menighetens medlemmer. Det er ikke ordnet med noen utlånsordning så foreløpig er det et håndbibliotek som benyttes uten å fjernes bøkene fra biblioteket. I hovedsak er boksamlingen en gave fra Per Øverland. Samlingen har to tyngdepunkter: 1. Teologiske bøker særlig om Bibelens skrifter og kirkens historie, og 2. Lokalhistoriske verk om Lademoen og byen Trondheim. Der finnes også innbundne serier av Lademoen menighetsblad fra 1918 og fra 1929 og fremover. Mange av menighetens årsberetninger over en lang årrekke er også innbundet.

Nr. 21. Haugianerbrev av Daniel Arnesen, Trondheim 2013, kr. 100.

Daniel Arnesen var en av de ledende haugianere i Grytten i Romsdal. Han var en landskjent predikant som reiste mye rundt i landet. Han var kanskje den mest typiske taler i bevegelsen og ble et forbilde for de andre predikantene som kom etter ham. I en innledning i boka forteller Per Øverland mer om dette og ikke minst om oppdragelsen av den senere kjente presten Mads Wefring i Vår Frue kirke i Trondheim. Han begynte som predikant i Haugebevegelsen. Haugianerbrevene er et typisk trekk fra bevegelsen. Brevene ble skrevet av kjente ledere for å bli lest opp i vennekretsenes møter. De ble avskrevet og sendt mellom de haugianske vennsamfunnene rundt i landet. Mønsteret er de nytestamentlige brev.

Nr. 20. Haugianerbrev av Gro og Ole Mjelva, Trondheim 2013, kr. 100.

Ole Mjelva vokste opp på farsgården Mjelva ved Åndalsnes. Han ble en av de kjente lederne blant haugianerne i Grytten. Han solgte hjemgården til en annen haugianer og utdannet seg til fargerimester. Han bygde opp sin egen bedrift, først i Halden og senere i Drammen. Bedriften ble ledende i strikking og farging av strømper og luer av ull. Særlig kjent ble de røde toppluene. Han ble en kjent predikant som kombinerte forretningsreiser med åndelige samlinger. Også hans kone Gro Olsdatter, født Skjeven fra Hallingdal, var predikant. Brevene er enten fra hver av de to eller fellesbrev fra dem. Her møter vi et

eksempel på hvordan både kvinner og menn hadde lederroller i den haugianske bevegelsen.

Nr. 19. Haugianerbrev av Lars Kyllingen, Trondheim 2013, kr. 100.

Lars Kyllingen var innflytter fra Hafslo i Sogn til Grytten i Romsdal, idag Rauma kommune. Han kjøpte gård på Kylling i Verma. I vinterhalvåret var han predikant som reiste til haugianersamlinger over store deler av landet, også til Trondheim. Lars var en av de kjente haugianske lederne i Grytten. Han var bestefar til den kjente Lars Dahle fra Isfjorden i Romsdal. Lars Dahle var oppkalt etter sin morfar og tok opp hans lederrolle blant de troende. Han ble leder av presteutdannelsen på Madagaskar og senere i mange år generalsekretær for Det norske misjonsselskap.

Nr. 18. Harkel Myhrebøe, Englefesten, Trondheim 2013, kr 50.

Dette er et lite hefte om englene. Hoveddelen er en gjengivelse av en utlegning av Matteusevangeliets 18. kapitel, de første elleve versene, som handler om barna og Guds rike og englene som deres hjelpere. Utlegningen er hentet fra haugianeren Harkel Myhrebøes bok fra 1881: *En Lægmands Betragtninger*. Her er den gjengitt i en nyere norsk språkdrakt. I et forord og en fyldig innledning drøfter Per Øverland spørsmålet om hvem englene er. Bibelen, både i det gamle og i det nye testamentet, sier mye om englene og deres plass i frelseshistorien. I dagens forkynnelse er det lite å høre om englene. Der skyldes nok at dagens forkynnere er preget av det materialistiske åndsklima i overflodssamfunnet. Englefesten dreier seg særlig om omsorgen og respekten for barna og deres plass i Guds rike.

Nr. 17. Per Øverland, Fra Bakkestrandens Bedehus til Lademoen bydelshus, Trondheim 2012, kr. 100.

Dette er fortellingen om det gamle bedehuset i Østersunds gate 1 på Lademoen gjennom 125 år. I dag er dette karakteristiske huset med sitt klokketårn et velholdt hus som syder av aktivitet nesten døgnet rundt året rundt. På dagtid er det NAV's prosjekt Aktiv start og Lademoen frivilligsentrals arbeid som dominerer. På kveldstid varierer aktiviteten med mange slags tiltak med ulike former for dans eller andre kurs. På søndagene er flere menigheter aktive i storsalen både afrikanske og norske. I den lille kafeen lages mye god mat og drikke. Da huset stod ferdig i 1887 ble det raskt fylt av aktivitet av en rekke ulike foreninger og med jevnlig møter med kjente predikanter som for eksempel Per Nordsletten og flere av byen prester. Samtidig ble det sentrum for sosial og diakonal virksomhet. Inntil tre diakonisser arbeidet for å lindre nød som det var mye av i strøket. Diakonissene var blant de første i Norge som hadde fullverdig sykepleieutdanning. Huset var i mange år menighetshus for Lademoen og i flere perioder interimskirke.

Nr. 16. Johan Løkhaug og Per Øverland, Gater, gårder og Ynglingen på Lademoen, Trondheim 2011, kr. 100.

Dette er en utgave av to tidligere skrifter, nr.2 og nr. 3, i denne serien. Begge har vært utsolgt i lengre tid. Innholdet i begge heftene henger nøye sammen slik at det passer godt å ha dem i en felles bok. Begge er omtalt nedenfor så det er unødvendig å omtale innholdet her. Sammen med en rekke av de lokallhistoriske publikasjonene i serien er nr. 16 lagt ut på nettet og kan leses på hjemmesidene til Lademoen historielag eller til Lade historielag. Statistikken viser at det er et stort antall søk både fra Norge og fra store deler av verden!

Nr. 15. Per Øverland, Historieglimt fra Lade og Lademoen 3. samling, Trondheim 2011, kr. 100.

Dette er den tredje samlingen av historieglimt som har stått som artikler i *Menighetsblad for Lade og Lademoen* både i de siste årene og tidligere. De to første samlingene har blitt godt mottatt av leserne og er trykt opp i flere opplag. I de siste årene har historieartiklene vekslet ganske systematisk mellom de to områdene Lade og Lademoen. De har normalt skiftet for hvert nummer. Også i denne samlingen følger en artikkel om Lademoen normalt en fra Lade. Mange av de nyeste artiklene er preget av de store endringene som skjer på begge områdene nettopp nå. Fra Lademoen finner en artikler om tunnelarbeid og veibygging langs Europavei 6 og riving av det store kjøpesenteret KBS. Fra Lade finner en omtale av Haakon VII's gate og de store endringene som skjer med kjøpesentrer og bedrifter langs denne gata. Andre artikler griper langt tilbake som til den andre verdenskrigen og all byggingen tyskerne stod for over hele området. Noen av artiklene er hentet fra tidligere årganger av menighetsbladet som kom med sitt første nummer allerede i 1918.

Nr. 14. Sverre Sletvold og Per Øverland, For barn i Trondheim fra 1827 til 2007, Trondhjems Asylselskap, Trondheim 2010, kr. 200.

Dette er et samleverk. Her finner en et opptrykk av Sverre Sletvolds bok fra 1977 om Trondhjems Asylselskap sammen med en videreføring av historien fra 1977 til 2007 ved Per Øverland. Det var i 1827 byens kommandant, general Paul Birch, tok initiativ til dette selskapet der byens ledende kvinner og menn samlet penger til beste for byens fattige barn. Ti år senere startet selskapet et børneasyl, datidens barnehage, for fattige barn. Dermed ble Trondheim landets pioner på denne fronten. Hele tiden siden har selskapet drevet et stigende antall barnehager i byen. Midtbyen barnehage i Elvegata er landets eldste barnehage. I 1987 ble 150 års jubileet feiret med både nasjonal og lokal deltakelse. Lademoen barnehage i Østersunds gate 3 ble startet i 1893 og drives stadig i det samme huset med nødvendig oppdatering. Med sine 120 driftsår har også Lademoen sin plass i landets og byens barnehagehistorie.

Nr. 13. Per Øverland, KFUK-KFUM i Trondheim og Trøndelag. Historieglimt 1874-2008, Trondheim 2008, kr. 100.-

KFUM og KFUK har en lang historie i Trondheim og Trøndelag. Det har vært menighetenes barne- og ungdomsarbeid. Slik var det også på Lademoen der bevegelsen hadde sitt eget hus. Først var det Ynglingen i Strandveien 72. Det ble revet av tyskerne i 1941 da ubåtbunkerseren Dora ble bygd. Senere hadde foreningen Nedre Møllenberg 73 i mange år. Denne boka har syv kapitler. De to første følger henholdsvis KFUM og KFUK i Trondheim fra begynnelsen til slutten gjennom langt over hundre år. De to neste kapitlene forteller om virksomheten for både gutter og jenter på Bakklandet og på Lademoen. Så følger et kapittel om leirstedene før og i dag. Et kapittel oppsummerer historien til Trøndelag krets og det siste forteller om Prinsens gate 10A som ble bygd i 1908. Det er bevegelsens sentrale hus i dag.

Nr. 12. Per Øverland (red.), Lademoen i gamle dager, Trondheim 2006, kr 150.

Dette er et utvalg av artikler som har stått i ulike aviser i Trondheim fra 1912 og fremover. De fleste artiklene er skrevet av eldre folk som har vokst opp på Lademoen og som forteller om sin barndom og ungdom. Både kvinner og menn forteller. Noen er også blitt intervjuet av erfarne journalister om sin oppvekst og sitt senere liv. Flere av intervjuene er rene perler av fortellerkunst. Lokalhistorikeren Henrik Mathiesen kommer også til orde. Mange lesere vil kanskje med særlig interesse lese Asbjørn Lunds artikkelserie fra Arbeideravisa fra 1976. Boka har en rekke gamle bilder fra kjente og ukjente motiver i bydelen. Bilderredaktør er Bjørn Lien. Samlingen avsluttes med en novelle med ramme fra Lademoen.

Nr. 11. Per Øverland, *Kom! La oss lovprise Herren!*, Trondheim 2006, kr 50.

Den norske kirkes høymesse er i endring. Denne boka gjennomgår punkt for punkt den liturgien som benyttes. Den gir historiske glimt fra den kristne gudstjenestes lange historie med sikte på å gi impulser til større forståelse. Det kommer tydelig fram at dagens høymesse både har bevart viktige trekk fra en to tusenårig historie og samtidig oppviser en rekke endringer som har kommet til på ulike tidspunkter gjennom dette lange tidsrommet. Ritualet bør ikke endres bare for å bli moderne og strømlinjeformet. Med solid feste i tradisjonen kan mange ledd likevel endres for å bli til større glede og inspirasjon for dagens kirkegjengere. Boka antyder mange mulige endringer. Bokas tittel angir det sentrale i gudstjenesten som er lovsangen.

Nr. 10. Per Øverland, *Lademoen kirke 100 år*, Trondheim 2005, kr 100.

Lademoen kirke stod ferdig høsten 1905. Boka forteller først og fremst om liv og virksomhet i kirka og menigheten gjennom hundre år. Året 1905 med oppløsningen av unionen med Sverige har satt sitt preg på denne store

murbygningen i Østbyen i Trondheim. Mange generasjoner lamonitter har gått inn og ut av bydelens kirke. Boka summerer opp livet i kirka tiår for tiår og belyser samtidig Lademoen bydels lokale historie gjennom det meste av Østbyens historie. Opprinnelig med plass til over tusen mennesker var kirka byen største etter Nidarosdomen. I dag tillater ikke brannvesenet at så mange samles der. I denne murkolossen blir Jesu Kristi evangelium forkynt for dagens mennesker slik som før. Kirka er Lademoens storstue!

Nr. 9. Per Øverland (red), *Historieglimt fra Lade og Lademoen. 2. samling, Trondheim 2005, kr 100.*

Denne andre samlingen av historieglimt omfatter både artikler som Per Øverland har skrevet i menighetsbladet de siste årene og artikler av en rekke andre forfattere. Disse forfatterne er ikke alltid navngitt fordi navnet ikke er angitt i menighetsbladet. Artiklene er hentet fra menighetsbladene fra 1990 og fremover. I denne samlingen er det forsøkt en bedre fordeling mellom Lade og Lademoen enn i den første samlingen. To av emnene er dekket gjennom en gruppe artikler. Det ene emnet er fra Lade om den gang KA-Senteret på Lade gikk konkurs og ble gjenkjøpt. Det andre emnet er fra Lademoen og dreier det seg om Lademoen Asyl (Lademoen barnehage), som er en av byens eldste barnehager og stadig i full drift i samme hus som i 1893.

Nr. 8. Per Øverland, *Gjør som Gud, bli et sant menneske. En katekisme, Trondheim 2005, kr 50.*

Dette er en liten bok på 30 sider med et betydningsfullt innhold. Den er en kortfattet håndbok med hovedpunktene i den kristne tro og kan faktisk brukes som en liten andaktsbok. I formen tar den opp tradisjonen fra oldkirkens menigheter som hadde små hefter, kalt *Enchiridion* eller håndbok, som orienterte om den kristne tro og som ble brukt i opplæringen av dem som skulle døpes. Dette er ny oversettelse av Luthers lille katekisme. Oversettelsen er til dagens hverdagspråk. Den er uten det vanlige tekniske apparatet. Den har en kort innledning om katekismens historie og et avsnitt om det å sette ord på troen.

Nr.7. Per Øverland, *Salmediktere i Norsk Salmebok, Trondheim 2004, kr 100.*

Hftet inneholder korte biografier over samtlige diktere og oversettere som er representert i Norsk Salmebok. Etter hver biografi følger en liste over de salmer som vedkommende forfatter har diktet eller oversatt. Norsk Salmebok ble godkjent i 1984 og benyttes nå ved gudstjenester og andre samlinger i Lade og Lademoen kirker. Mange har større utbytte av å synge eller lese salmene til sin private oppbyggelse når de vet litt om den som har skrevet salmen. Både i tid og rom er det stor spredning over hvor salmene ble til. Hftet har interesse for mange som er glad i vår salmeskatt langt ut over Lademoen menighet. Ny salmebok med mange av de samme salmene kom i 2013.

Nr. 6. Per Øverland, *Historieglimt fra Lade og Lademoen 1. samling*, Trondheim 2003. Kr 100.

Dette er den første samlingen av historieglimt som har stått i Menighetsbladet de senere år. De gir glimt både fra nyere og eldre tid både for Lade og Lademoen siden prestegjeldet og menighetsbladet omfatter begge sokn. Artikkene veksler mellom Lade og Lademoen og har mange lokalhistoriske godbiter fra begge områdene. Den andre utgaven kom i 2006. Den er vesentlig utvidet med en rekke artikler som har stått i tidligere menighetsblad. Utgaven fra 2006 har en mer konsekvent veksling mellom emner fra Lade og Lademoen. Emnene viser stor spredning både i tid og sted.

Nr. 5. Per Øverland, *Lademoen kirke. En veileder*, Trondheim 2002. Kr 50.

Lademoen kirke ble innviet i 1905 og fylte altså i 2005 sine hundre år. Den er byens nest største kirke. Bare Nidarosdomen er større. Veilederen gjennomgår kirkebygningen ute og inne. Den forteller historien både om hele kirkehuset og om hver enkelt del. Dessuten blir kirkens innredning og utstyr gjennomgått og forklart. Kirken er en av svært få norske kirker i nyromansk stil. Stilen kalles også norsk jugend. Det kanskje mest interessante er at den er kledd med norsk gråstein fra Fulset gård i Hegra. Det skal markere unionsoppløsningen i 1905 og norsk selvstendighet. Norsk gråstein er like bra som utenlandsk marmor eller glasert teglstein! Ny utgave av denne veilederen kom i 2013.

Nr. 4. Ingrid Pedersen, *Trondhjemske arkitekturperler*, Trondheim 2002, kr 150. Utsolgt.

Ingrid Pedersen vokste opp på Sandstad på Lilleby, Ladeveien 5. Både hennes foreldre og hun selv var trofaste medlemmer av Lademoen menighet gjennom hele livet. Hun var i en lang årrekke medlem av menighetsrådet, blant annet gjennom hele siste verdenskrig. Hun var en habil arkitekturhistoriker. Ingrid Pedersen var hele sitt yrkesaktive liv knyttet til arkitektavdelingen ved Norges tekniske høgskole, NTH, der hennes bror Sverre var professor. Hun skrev en rekke artikler om arkitektonisk interessante bygg i byen. I samlingen er to artikler om Lademoen kirke og én om Gardemoen gård. De fleste av artiklene ble først trykt i Adresseavisen. De er her for første gang utgitt samlet ved Per Øverland.

Nr. 3. Per Øverland, *Ynglingen på Lademoen*, Trondheim 2001, kr 50.

Undertittelen lyder slik: Barn og unge i kristelig virksomhet på Lademoen gjennom hundre år 1890-1990. Hftet er på 46 sider. Omslagsbildet er et foto av Strandveien 72. Det var Ynglingeforeningens hus fra 1895 til 1941. Huset var et viktig sentrum for barn og ungdom i strøket som var tett befolket med barnerike

familier. I den første tiden dominerte gutter og unge menn. Senere kom jentene og de unge kvinnene for fullt. På programmet var det også sport og idrett der Hjalmar Andersen (Hjallis) og Sverre Farstad var med. Huset ble revet av den tyske okkupasjonsmakten da den skulle bygge ubåtanlegget Dora i Nyhavna for den tyske krigsmarinen. Heftet forteller sentral lokalhistorie for Ner-La'mon og Strandveien.

Nr. 2. Johan Løkhaug, *Gater og gårder på Lademoen*, Trondheim 2001, kr 50.

Johan Løkhaug vokste opp på Lademoen. Familiens hus lå der Laugsand aldersboliger og sykehjem nå ligger. Der hadde familien sitt gartneri. Løkhaug var i mange år byarkivar i Trondheim kommune. Han var en kjent lokalhistoriker og skrev mye i byens aviser. I 1959 skrev han en serie artikler i Menighetsblad for Lademoen. Disse artiklene utgjør storparten av dette heftet som omhandler både kjente og mer ukjente navn og steder i strøket. Det er på 27 sider og er redigert og renskrevet av Per Øverland.

Nr. 1 Roald Iversen, *Symboler i Lademoen kirke*, Trondheim 2000, kr 50.

Dette er et hefte på 32 sider med mange fargebilder fra Lademoen kirke og de ulike symbolene i kirken. Vi finner mange ulike symboler i kirka. Poenget med skriftet er å forklare meningen bak bruken av de ulike symbolene. Heftet er blitt populært ikke minst for skoleklasser som har kirkebesøk som del av undervisningen. Roald Iversen var tidligere prest i Lademoen og er nå lektor ved Dronning Mauds Minne Høgskole for førskolelærere. Mange lesere har uttrykt sin glede over å få vite hva hvert enkelt symbol betyr.

Lademoen kirkes småskrifter redigeres av (og flere av dem er skrevet av) Per Øverland. Han har vært aktiv i Lademoen menighet siden 1966. Han vært medlem av menighetsrådet i mange perioder og flere år som leder. Han ble født i Oslo i 1930, men kom til Trondheim i 1962 som studentprest. Han tok examen artium på reallinjen ved Oslo katedralskole i 1949 og teologisk embetseksamen ved Menighetsfakultetet i 1957. 1. oktober 1958 ble han ordinert til prest i Den norske kirke av biskop Johannes Smemo i Oslo domkirke. Han tok magistergraden i teologi ved Union Theological Seminary ved Columbia University i New York City i 1960. Siden 1964 har han forelest ved Norges Lærerhøgskole og Universitetet i Trondheim der han var dekanus ved Det historisk-filosofiske fakultet. Han var den siste rektor ved AVH (Den allmennvitenskapelige høgskolen ved Universitetet i Trondheim (UNIT) på Dragvoll. Der fortsatte han å forelese til 2010 da han gikk i sitt åttiende år.

